

Farma zvierat

Staré divadlo Karola Spišáka v Nitre uviedlo dramatizáciu slávneho románu George Orwella *Farma zvierat*, kde autor geniálne zachytáva vznik a fungovanie totalitnej spoločnosti. Vzápätí sa však natíska otázka, prečo teraz a prečo práve divadlo pre deti a mládež inscenuje toto dielo. Odpoveď je pomerne ľahká. Slovenská spoločnosť sa nachádza vo fáze vývoja veľmi podobného na zvieracej farme. Lenže kým na javisku zažijeme aj koniec a efekt nastoleného zriadenia, zatiaľ v realite iba ľahostajne a nevšímavo registrujeme naoko bezvýznamné zmeny a zmeničky, ktoré môžu priviesť spoločnosť k rovnakému koncu ako v menovanej divadelnej inscenácii. A prečo v divadle pre deti a mládež? Nie je to priskoro? A čo na to mladé publikum? Na všetky nastolené otázky odpovedalo samo predstavenie a jeho publikum. Zúčastnili sa ho študenti viacerých gymnázií. Na javisku a priľahlých televíznych obrazovkách uvideli hercov v maskách oblečených za zvieratá. Od prvej chvíle až do konca nebolo počuť žiadny šum ani pohyb. Mladí ľudia sústredene sledovali dianie na javisku. Dlhý potlesk i následné otázky riaditeľa divadla svedčili o tom, že hra ich zaujala, hoci možno všetkému celkom neporozumeli. Mnohí sa priznali, že prišli do divadla nepripravení, že učitelia ich neoboznámili s problematikou uvedenej hry. A tu sa začína vlastne hlavný problém. Cieľom inscenácie bolo ukázať mladej generácii, čo tu už bolo a čo sa môže ľahko zopakovať. Ale bez patričnej prípravy, bez toho, aby mládež videla do politiky, do udalostí, ktoré sa okolo nej dejú, môže táto hra vyznieť do prázdna. Hoci sa študenti vyjadrovali o hre pozitívne, možno to bol iba zážitok z videného, ale nie aplikovanie napr. na súčasné pomery, alebo pochopenie nebezpečenstva totality. Prijemca umenia musí vedieť aspoň niečo z novodobej histórie svojho národa a Európy, musí vedieť, čo predstavuje Hitler, Stalin, ako sa dostali k moci a čo ich vládnutie spôsobilo danej spoločnosti, čo prinieslo falošné rovnosťárstvo, kde všetci boli rovní, len niektorí boli rovnejší atď. A ešte tu musí byť aj ochota mladého človeka uvažovať o týchto dimenziách, pretože vcelku sa dnešná mládež obviňuje z ľahostajnosti voči spoločenskému daniu. Dospelý divák je na tom lepšie, *Farma zvierat* mu pripomenie zašlé časy a možno ho aj prinúti porovnávať s dneškom.

Dramatizácie Orwellovej *Farmy zvierat* sa ujal režisér Peter Chmela, známy z vydarenej inscenácie *Klammova vojna*. Výpovednú silu Orwellovho diela sa snažil zachovať a zúročiť jeho silu pomocou vizuálnej stránky, v čom mu výrazne pomohla scéna, kostýmy, masky a bábky od Zuzu Hudek. Pri maskovaní zvierat autorka využila ich špecifické tvary, zafarbenie a prejavy, pričom sa vyhla komediálnemu výzoru, čo sa pri maskovaní zvierat často stáva. Aj preto bol pohyb hercov prirodzený, nebol brzdený parodovaním či komediálnosťou (a aj keď sa vyskytla, pomohla pri typizácii postavy), sústredil sa na skrytú

výpoveď o totalitnej moci. Tentokrát treba hovoriť o kolektívnom herectve, kde všetky zúčastnené postavy vytvárali plastický obraz totalitnej spoločnosti, poznačenej na jednej strane vyzývavosťou a bezmedznou drzosťou niekoľkých jednotlivcov a na strane druhej hlúpou poslušnosťou a stádovitosťou väčšiny.

Uvedené dôvody sú dostatočné na to, aby sa o oprávnenosti uvedenia *Farmy zvierat* prestalo pochybovať. Dramaturgia divadla pochopila nadčasový význam Orwellovho diela a jeho aktuálny odkaz pre danú spoločnosť, keď je demokracia v nebezpečenstve, keď ju ohrozuje totalita v akejkoľvek podobe. Ide teda o závažné umelecké dielo uvedené v pravom čase a na správnom mieste.

Marta Žilková